

הרב ישראל בארץ חמדה

אייר: מנחם הברשט

כתבו: רחל סלייטר ותמר זקס

הַרְבֵּה יִשְׂרָאֵלִי בְּאַרְץ חֲמָדָה

עריכה: רחל סלייטר

כתיבה: רחל סלייטר ותמר זקס

ליווי וייעוץ פדגוגי: אסתר חטב, מפקחת ארצית קדם-יסודי, חמ"ד

ייעוץ: מלכה כהן

הפקה: אתי אורלב, בת-שבע סיאני, מינהל החינוך הדתי

אתר מינהל החינוך הדתי: <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/hemed>

עריכה לשונית: נעמה ביטון

איורים: מנחם הלברשטט

ספרו, קראו והעירו:

בני משפחתו של הרב ישראלי: הרבנית איטה קוסובסקי-שחור, חוה שריר והרב ישראל שריר

תושבי כפר הרא"ה: הרב מרדכי גרינבלט, הרבנית נחמה אריאל

מכון התורה והארץ: הרב אהוד אחיטוב

קראו והעירו: הרב דוד עצמון-אחראי על תוכניות לימודים בחמ"ד, ד"ר דינה פרג'ון קדוש-ראש החוג לגיל הרך, מכללת "חמדת

הדרום", ד"ר יעל שגב-מרצה במכללת "אורות ישראל", ורד ינאי-מרצה במכללת "אורות ישראל", אילנה פרץ-מפקחת גנ"י

ירושלים, בת-שבע מלכה-מנהלת פורום גננות החינוך הדתי, אילנה נקש-גננת, נילי סגל-גננת, בת-סיני ג'יבלי-גננת

עיצוב גרפי: סטודיו GOLANDESIGN

”אט יולין החורש את מחרשתו על פני השדה.
זומם חומקים הזרעונים לחיק האדמה.
והאדמה אשר כסתה עליהם לא נשתנתה במאומה - ולא נודע כי נטמנו בה.
אולם בבא הזמן יתפתחו הגרעינים והוציאו גבעולים
והעלו ציץ והבשילו תבואתם.

...עוד יבא היום
ונבקעה אדמת הלבבות אשר כסתם
ועלו זרעי האור ובשלו...”

הרב ישראלי תרצ”ז

לֹאן נַעֲלָם חֲתָן בֶּר-הַמִּצּוֹה?

שָׂאוּל הִגִּיעַ לְגִיל מִצְוֹת. בְּיוֹם שַׁבָּת הוּא עָלָה לַתּוֹרָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בְּאֶרֶץ רוּסְיָה הָרְחוֹקָה. כְּשֶׁנִּסְתִּימָה הַתּוֹכָה הִזְמִינוּ הַמַּתְפַּלְלִים לַחֲגֹג בְּבֵיתוֹ.

“בָּאֵנוּ לְבָרֶךְ אֶת שָׂאוּל בְּמִזֵּל טוֹב וּלְאַחֵל לוֹ שִׁילָךְ בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת,” אָמְרוּ הַשְּׂכָנִים לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ שֶׁל שָׂאוּל.

“אֵיפֹה נִמְצָא חֲתָן בֶּר - הַמִּצּוֹה?” שָׁאָלוּ הָאוֹרְחִים בְּתִמְיָהָה וְהִסְתַּכְּלוּ סָבִיב.

“הֵיכָן שָׂאוּל?” הַתּוֹכָה אָמַר.

“הָאוֹרְחִים הִגִּיעוּ לְכְבוֹדוֹ, וְהוּא לֹא נִמְצָא כָּאֵן,” הַשְּׂתוּמִים גַּם אָבִיו שֶׁל שָׂאוּל.

“לֹאן הוּא נַעֲלָם?” שָׁאָלוּ כֻלָּם.

” שָׂאוּל, “ קָרָא אִמָּא בְּדֹאגָה וַיִּצְאָה לְרֹאוֹת אִם הוּא בְּחִיצָר.

”ש-אוּל, ש-אוּל, “ קָרָא אָבִא וַיִּצְא לְחַפֵּשׂ אוֹתוֹ בְּמַעֲלֵה הָרְחוֹב.

”ש-אוּל, ש-אוּוּוּל, “ קָרָאוּ הַשְּׂכָנִים.

”שְׂאוּלֵקָה, “ קָרָא יִשְׂרָאֵל, אָחִיו הַצָּעִיר.

שָׂאוּל לֹא עָנָה. הוּא לֹא שָׁמַע אֶת קְרִיאוֹת הָאוֹרְחִים, וְלֹא יָדַע שְׁכָלָם דּוֹאֲגִים לוֹ
וּמַחְפְּשִׁים אַחֲרָיו.

”אִישׁ לֹא חָפֵשׂ בְּמַחֲסֵן הָעֵצִים,” חָשַׁב יִשְׂרָאֵל.

הוּא מָהֵר אֶל הַמַּחֲסֵן וּפָתַח אֶת דִּלְתּוֹ הַחוּמָּה.

”הִנֵּה שָׂאוּל! מָצָאתִי אוֹתוֹ!” קָרָא יִשְׂרָאֵל.

לְשִׁמַּע הַקְּרִיאוֹת מָהֵרוּ כָּלֵם אֶל הַמַּחֲסֵן וְרָאוּ אֶת שָׂאוּל יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד תּוֹרָה.

”שָׂאוּל, מִדּוּעַ הִלַּכְתָּ לַמַּחֲסֵן?” שָׁאָלוּ הָאוֹרְחִים. ”הַיּוֹם חָגִיגַת בֵּר הַמִּצֻּה שְׁלָךְ. לָמָּה
לֹא נִשְׁאַרְתָּ לַחֲגֹג עִמָּנוּ?”

הֵרִים שָׂאוּל אֶט-אֶט אֶת עֵינָיו מִן הַסֵּפֶר. הוּא הִבִּיט בָּאוֹרְחִים וְהִתְפַּלֵּא לִרְאוֹת אֶת
כָּל הָאוֹרְחִים עוֹמְדִים בַּפֶּתַח וּמִבִּיטִים בּוֹ.

”רָצִיתִי לְלַמֵּד תּוֹרָה,” עָנָה בְּלַחֵשׁ. ”בְּבֵית הַתְּאֲסָפוֹ אוֹרְחִים רַבִּים וְהִיָּתָה הַמְּלָה
גְּדוֹלָה. חִפְּשֵׁתִי מָקוֹם שֶׁקֵּט שֶׁבּוֹ אוֹכֵל לְלַמֵּד.”

אָבָא וְאִמָּא הִתְקַרְבוּ אֵלָיו וְחִבְּקוּ אוֹתוֹ בְּאַהֲבָה. אָכֵן, בְּנָם שָׂאוּל הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה
וְהַמִּצְוֹת.

מֵאֶרֶץ הַקּוֹר לְאֶרֶץ הָאוֹר

בְּרוֹסְיָה הֶרְחוּקָה וְהַקְרָה חַי בַּחוּר וְשִׁמוֹ שְׂאוּל. שְׂאוּל אָהֵב מְאֹד אֶת הַתּוֹרָה וְרָצָה לְהִגּוֹת בָּהּ עוֹד וְעוֹד, אֶךְ בְּאֶרֶץ רוֹסְיָה אָסוּר הָיָה לַיהוּדִים לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹת.
“אֵיךְ יִכּוֹל יְהוּדִי לַחֲיוֹת בְּלִי לִלְמַד תּוֹרָה? אֲנִי רוֹצֶה לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בִּבְקָר, בַּצִּהֲרִים וּבְלַיְלָה,” חָשַׁב שְׂאוּל.

“אֲמִנְשִׁיךָ לִלְמַד עִם חֲבֵרִי,” הִבְטִיחַ לַעֲצֹמוֹ.
בְּאַחַד הַיָּמִים נִשְׁמָעָה נְקִישָׁה בְּדִלָת בֵּיתוֹ שֶׁל שְׂאוּל. בִּפְתָח עֲמָדוֹ שָׁנִי חֲבֵרְיוֹ הַטּוֹבִים, דָּוִד וְאַבְרָהָם.

“בּוֹאוּ, הַכְּנִסוּ,” הוּא הִזְמִין אוֹתָם בְּשִׁמְחָה.
“רָאִיתִי בְּרָחוּב שׁוֹטְרִים. הֵם מְחַפְּשִׁים יְהוּדִים שְׁלוֹמֵדִים תּוֹרָה,” אָמַר דָּוִד כְּשֶׁהוּא מִתְנַשֵּׁף. “אָסוּר שְׂיִרְאוּ אוֹתָנוּ לּוֹמְדִים!”

“נִכְנִס וְנִנְעַל הֵיטֵב אֶת הַדִּלָת,“ אָמַר אַבְרָהָם בְּלֶחֶשׁ. “נִסְגָּר גַּם אֶת הַחֲלוֹנוֹת וְהַתְּרִיסִים.”
“כָּל-כֶּךָ קָשָׁה לִיהוּדִים לְקַיֵּם מִצְוֹת כָּאֵן, בְּרוֹסְיָה,” נֶאֱנַח שְׂאוּל.
“אֵיךְ נוֹכַל לְהִמְשִׁיךְ לִלְמַד כֶּךָ? הָאֵם תִּמְיֵד נִצְטָרֶךָ לְהִסְתַּתֵּר?” שָׁאַל דָּוִד.
“אוּלֵּי... אוּלֵּי נַעֲבֹר מִרוֹסְיָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל?” הִצִּיעַ שְׂאוּל. “שָׁם תִּמְיֵד נוֹכַל לִלְמַד תּוֹרָה.”

“הַגּוֹיִם לֹא מְרַשִּׁים לַעֲזֹב אֶת רוֹסְיָה וְגַם הַדֶּרֶךְ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֶרְכָּה וּמִסְכָּנֶת,” אָמַר אַבְרָהָם. “אֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁכִּדְּאִי לְהִתְיַעֵץ עִם הָרֵב שְׁלָנוּ.”

יָשְׁבוּ הַחֲבֵרִים עִם הָרֹב שָׁלָהֶם, הָרֹב קָלַמָּנָס הַחֲכָם, וְסִפְרוּ לוֹ עַל תְּכֻנֵּיהֶם.
הָרֹב הָאֵזִין לָהֶם בְּהִתְרַגְּשׁוֹת וְעֵין בְּסִפְרָיו. לְמִרוֹת הַסִּכָּנָה הַגְּדוֹלָה, הוּא עוֹדֵד
אוֹתָם לְבָרוּחַ מְרוֹסִיָּה וְלַעֲלוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. שֵׁם יוֹכְלוֹ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה לֹלֵא חֲשָׁשׁ.
”קִבְּלֵנוּ אֶת בְּרַכַּת הָרֹב. הַלֵּילָה נֵצֵא לְדֶרֶךְ,” הִחְלִיטוּ הַחֲבֵרִים.

”אֲנִי אָבִיא אִתִּי סֵפֶר תּוֹרָה. נִשְׁמֹר עָלָיו הַיָּטֵב בְּדֶרֶךְ וְכִשְׁנַנְגִיעַ לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ נִקְרָא בּוֹ
בְּבֵית כְּנֶסֶת,” אָמַר שָׂאוּל בְּהִתְלַהֲבוֹת.

בְּשַׁעַת לַיְלָה מֵאַחֲרֵת נִפְגְּשׁוּ הַחֲבֵרִים הַנִּרְגָּשִׁים בַּיָּעַר. רוּחַ קָרָה נִשְׁבָּה וְהַעִיפָה
לְעֵבְרָם פְּתוּתֵי שָׁלֵג. הַשָּׁלֵג שִׁירָד, כִּסָּה אֶת הַכָּל בְּלָבָן: אֶת הָעֵצִים, אֶת הַבָּתִּים וְאֶת
הָאֲדָמָה. שָׂאוּל הִבִּיט בַּחֲבֵרָיו הָעֲטוּפִים בַּמְעִילִים.

”הַמְעִילִים הַשְּׁחוּרִים שָׁלְנוּ בּוֹלְטִים מְאֹד בַּשָּׁלֵג הַלָּבָן. הַשּׁוֹטְרִים יוֹכְלוּ לְהִבָּחֵן בָּנוּ,”
אָמַר לָהֶם שָׂאוּל.

”יֵשׁ לִי רַעִיוֹן! הִבֵּאתִי סְדִינִים לְבָנִים. בּוֹאוּ נִתְעַטֵּף בָּהֶם,” הִצִּיעַ אַבְרָהָם.

”כֵּן! כֵּן! כֵּן! לֹא יִצְלִיחוּ לְרֹאוֹת אוֹתָנוּ!” הִסְכִּימוּ הַחֲבֵרִים.

”נִצָּא לְדֶרֶךְ,” אָמַר שָׂאוּל וְחָבַק אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַגָּדוֹל בְּיָדָיו. הַחֲבֵרִים נִשְׁקוּ אֶת הַסֵּפֶר בְּרַעְדָּה. הֵם הִתְפַּלְּלוּ לָהּ שֶׁבְּזָכוֹת הַתּוֹרָה ה’ יִגַּן וְיִצִּיל אוֹתָם מִכָּל רָע. בְּשֶׁקֶט-בְּשֶׁקֶט הָלְכוּ הַחֲבֵרִים בְּעִקְבוֹתָיו שֶׁל שָׂאוּל. הִלְיָלָה הָיָה חֲשׂוֹךְ וְאֶפֶל, וְרַק אוֹר הַיָּרֵחַ הָאִיר אֶת דֶּרֶכָם. שָׁעוֹת רַבּוֹת הֵם צָעְדוּ בֵּין עֲצֵי הָאֵלוֹן וְהָאֲשׁוּר שֶׁגִּדְּלוּ בַּיָּעַר.

”לֹאֵן נִלְךְ?” שָׁאֲלוּ הַחֲבֵרִים אֶת שָׂאוּל כְּשֶׁהֵם הִגִּיעוּ לְקֻצָּה הַיָּעַר.
”נִחְצָה אֶת הַנֶּהָר,” לָחַשׁ לָהֶם. ”שָׁם הַשּׁוֹטְרִים לֹא יוֹכְלוּ לְהִגִּיעַ אֵלֵינוּ.”
”אֵיךְ נִחְצָה אֶת הַנֶּהָר? הַמִּים כָּל-כָּךְ קָרִים!” דָּאָגוּ הַחֲבֵרִים.
”אֵל דָּאָגָה!” הִרְגִּיעַ אוֹתָם שָׂאוּל. ”מִי הַנֶּהָר קָפָאוּ. הֵם הִפְכוּ לְקָרָח. אֲנַחְנוּ נִלְךְ עָלֵינוּ בְּזִהְרֹת, וְהָ יֵהָא בְּעִזְרָנוּ.”

קָשָׁה וְאַרְכָּה הָיְתָה הַדֶּרֶךְ, אֲךֹּ הַחֲבֵרִים הִצְלִיחוּ לְבָרוּחַ מְרוֹסָיָה. יָמִים רַבִּים עָבְרוּ עַד אֲשֶׁר הֵם עָלוּ עַל סְפִינָה וְהִפְלִיגוּ בָּהּ בְּיָם הַגָּדוֹל. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, לְמִדּוֹ הַחֲבֵרִים תּוֹרָה יוֹמָם וְלַיִל וְנַעֲשׂוּ תַלְמִידֵי חֲכָמִים.

הָרֵב בַּשָּׂדֶה

זֶה הָיָה לַפָּנִי שָׁנִים. יְלָדֵי כֶּפֶר הָרָא"ה שִׁחֲקוּ בְּרָחוֹב. הֵם עָמְדוּ בְּמַעְגָּל וּמָסְרוּ כַּדּוֹר
זֶה לָזֶה. מְרִדְכֵי תַכְנֵן לִזְרֹק אֶת הַכַּדּוֹר לַחֲבֵרוֹ, אֵךְ לִפְתָּע הוּא רָאָה אֶת הָרֵב יִשְׂרָאֵלִי
הוֹלֵךְ לַקְרָאתָם.

"הָרֵב יִשְׂרָאֵלִי מֵגִיעַ! הָרֵב יִשְׂרָאֵלִי מֵגִיעַ!" הִכְרִיז מְרִדְכֵי בְּקוֹל.
כָּל הַיְלָדִים הִפְסִיקוּ מִיד אֶת הַמִּשְׁחָק וּפָנּוּ אֶת הַדֶּרֶךְ לָרֵב. הֵם הִבִּיטוּ בְּכָבוֹד עַל
הָרֵב הַצּוֹעֵד בְּרָחוֹב.

"לָאֵן הוֹלֵךְ הָרֵב?" שָׁאַל מֵאִיר הַקָּטָן אֶת חַגִּית.
"נִרְאָה לִי שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּבֵית הַכִּנְסָת, " עֲנָתָה חַגִּית.
מִתּוֹךְ סִקְרָנוֹת הָלְכוּ הַיְלָדִים בְּעֵקֶבּוֹת הָרֵב. לְהַפְתָּעָתָם, לֹא הָלַךְ הָרֵב לְכוּוֹן בֵּית הַכִּנְסָת.

הוא פָּנָה לְכוּוֹן אַחֵר לְגִמְרִי. הוּא הִלֵּךְ לָרֶפֶת שֶׁל תַּנְחוּם.
 "תַּנְחוּם, הָאֵם רָצִיתָ לְהַתְיַעֵץ אִתִּי?" פָּנָה הָרֵב אֶל הָרֶפֶת.
 "כֵּן. קִנִּיתִי פָרוֹת לָרֶפֶת הַחֲדָשָׁה שְׁלִי. צָרִיךְ לַחֲלֹב אוֹתָן בְּכָל יוֹם. הָאֵם מוֹתֵר לִי
 לַחֲלֹב אוֹתָן גַּם בְּשַׁבָּת?" שָׁאַל תַּנְחוּם.
 "אָסוּר לַחֲלֹב פָּרָה בְּשַׁבָּת," אָמַר הָרֵב.
 "אִם לֹא אֶחָלֵב אוֹתָן, הֵן תִּסְבְּלֶנָה מִכָּאֲבִים" הָרֵב הִרְהֵר. "אִם יִכָּאֵב לַפָּרָה, יִגָּרֵם לָהּ
 צָעַר בְּעֲלֵי חַיִּים." אָמַר לוֹ תַּנְחוּם.
 "בְּגִלַּל צָעַר בְּעֲלֵי חַיִּים מוֹתֵר לַחֲלֹב אֶת הַפָּרָה בְּשַׁבָּת," עָנָה הָרֵב. "כְּשֶׁנִּפְגַּשׁ הָעָרֵב,
 אֶלְמִיד אוֹתָךְ כִּיְצַד מוֹתֵר לַחֲלֹב בְּשַׁבָּת."

יָצָא הָרֶב מֵהֶרֶפֶת וְהָלַךְ לְכוּוֹן הַשָּׂדוֹת. הַיְלָדִים שָׁמְעוּ אוֹתוֹ מִפֶּזֶם חֲרִישִׁית אֶת הַשִּׁיר
"לוּלִי תוֹרְתְךָ שֶׁעֲשָׂעִי."

"לֹאֵן הוֹלֵךְ הָרֶב עֲכָשׁוּ?" שָׁאל מֵאִיר הַקָּטָן בְּסִקְרָנוֹת.

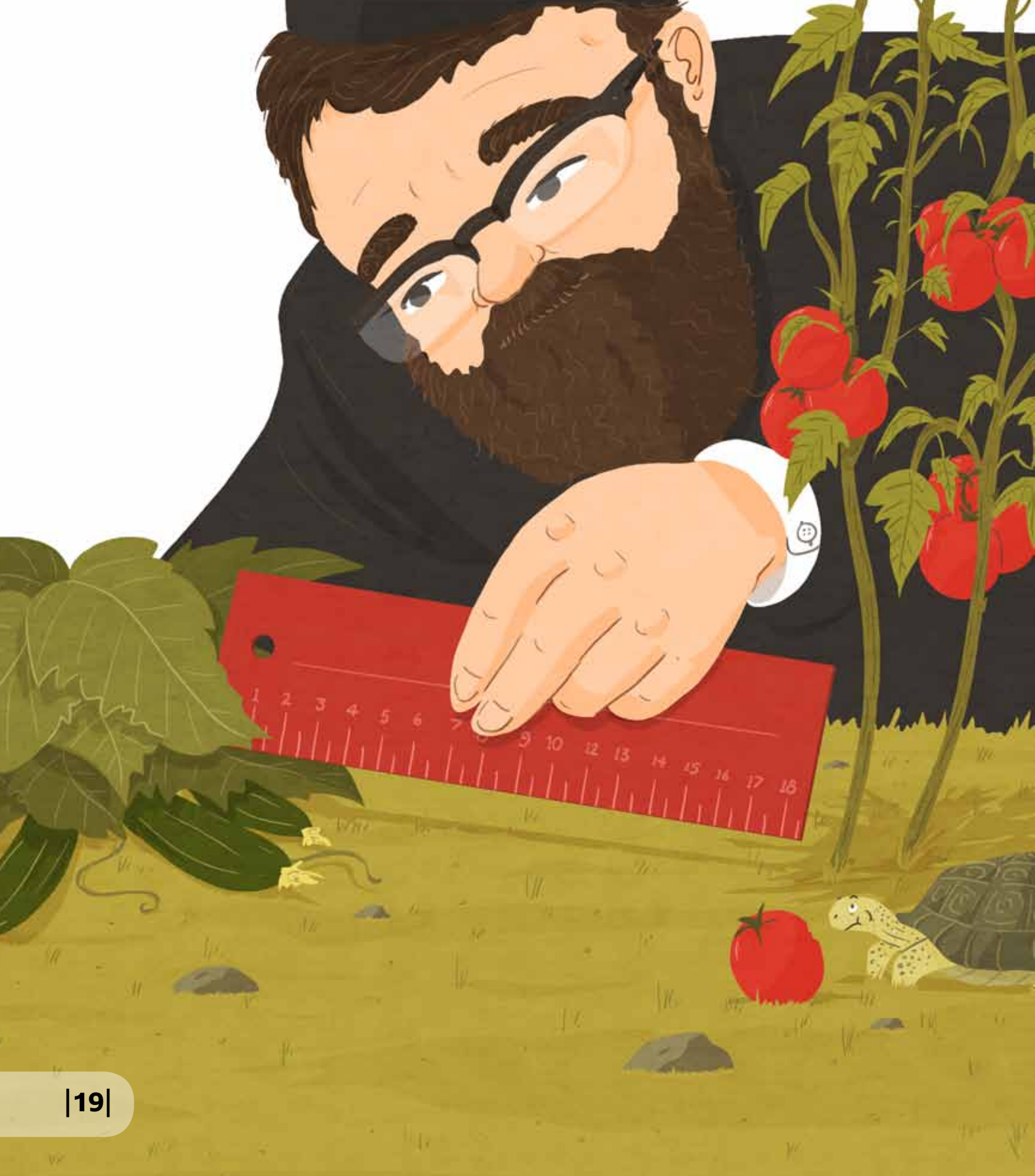
הָרֶב נִכְנַס לַשָּׂדֶה שֶׁל יְהוּדָה.

"הָרֶב יִשְׂרָאֵלִי, אֲנִי חוֹשֵׁשׁ שֶׁאֲסוּר לֶאֱכֹל אֶת הַיְרָקוֹת שֶׁגִּדַּלְתִּי בַשָּׂדֶה," אָמַר יְהוּדָה
בְּצֶעֶר.

"מִדּוּעַ אַתָּה חוֹשֵׁב כֵּךְ?" שָׁאל הָרֶב בְּפִלְיָאָה.

"זִרְעֹתִי בְּטָעוֹת זִרְעִים שֶׁל מְלַפְפוֹן קְרוֹב מְאֹד לְזִרְעִים שֶׁל עֵגְבָנִיָּה,"
אָמַר יְהוּדָה וְהִצְבִּיעַ עַל הַשִּׁיחִים הַצְּפוּפִים שֶׁל הַמְּלַפְפוֹנִים וְהָעֵגְבָנִיּוֹת.
"הָאֵם זֶה אֲסוּר כִּלְאִים?" הוּא שָׁאל אֶת הָרֶב בְּדֹאגָה.

הָרֶב הִסְתַּכֵּל עַל הַשִּׁיחִים. הוּא הוֹצִיא מֵהַכִּיס סִרְגֵּל וּמָדַד אֶת הַמְּרֻחָק בֵּין הַשִּׁיחִים.
"מוֹתֵר לֶאֱכֹל אוֹתָם," פָּסַק הָרֶב. "אֲךָ עָלֶיךָ לָשִׁים גָּדֵר בֵּין הַשְּׁתִּילִים שֶׁל הַמְּלַפְפוֹנִים
לְבֵין הַשְּׁתִּילִים שֶׁל הָעֵגְבָנִיּוֹת, כְּדֵי שִׁיְהֶיָּה הַבְּדֵל בֵּינֵיהֶם. כְּשֶׁנִּפְגַּשׁ הָעֶרֶב, אֲסַבִּיר
לְךָ אֵיךְ זוֹרְעִים נָכוֹן."

הָרַב הַמְּשִׁיךְ בְּדַרְכּוֹ. לְאַרְךָ כָּל הַדֶּרֶךְ עָצְרוּ אַנְשֵׁי הַכֶּפֶר אֶת הָרַב וְאַף
הֵם שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ שְׁאֵלוֹת בִּהְלָכָה. הָרַב עָנָה לְכֻלָּם בְּסִבְלָנוּת וּבְאַרְךָ רוּחַ.
הָיָה כְּבָר מְאַחֵר. הַשֹּׁמֵשׁ עֲמָדָה לְשִׁקְעַ. הַיְלָדִים שֶׁהָלְכוּ אַחֲרֵי הָרַב, הִתְעִיפוּ. מֵאִיר
הַקָּטָן פָּהֵק פֶּהוּק גָּדוֹל.

“אֲנִי עֵיפִי. אֲנִי רוֹצֶה לִישֹׁן,” הוּא אָמַר וְהַכְנִיס אֶת הָאֶצְבַּע לִפִּיה.

“נִרְאָה לִי שְׂגָם הָרַב יֵלֵךְ לְבֵית שְׁלוֹ כְּדֵי לָנוּחַ,” אָמַר מְרַדְכִי.

לֵאן יֵלֵךְ הָרַב - לְשָׁדָה? לְפֶרְדִּס? אוֹ אוֹלֵי לָנוּחַ בְּבֵית שְׁלוֹ?

לֹא וְלֹא!

הָרַב נִכְנָס לְחֹדֶר קָטָן הַצָּמוּד לְבֵית הַכְּנָסָת וְהִתְחִיל לְלַמֵּד תּוֹרָה. תַּנְחוּם הִרְפָּתוֹן
הַצָּטְרָף אֵלָיו לְלִמּוּד, לְאַחֵר כַּמָּה יָקוּת. גַּם יְהוּדָה הַגִּיעַ מִהַשָּׁדָה כְּדֵי לְלַמֵּד עִמָּם.
אֵט-אֵט נִקְבְּצוּ כָּל הָעָם שֶׁבַשְּׁדוֹת לְלַמֵּד עִם הָרַב יִשְׂרָאֵלִי. עֵיפִים הָיוּ מֵעֲבוּדָה קָשָׁה,
אֶךְ מִתִּיקוּת הַתּוֹרָה הָאִירָה אֶת עֵינֵיהֶם וְאֶת לִבָּם.

הָרֵב יִשְׂרָאֵלִי בְּאֶרֶץ חֲמָדָה

הַשֶּׁמֶשׁ בִּבְקָר זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ עַל כָּפַר הָרָא"ה. קִרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ פָּזְזוּ עַל הַבָּתִּים, הַשְּׂדוֹת וְהַפְּרִדְסִים. קִרְן שֶׁמֶשׁ שׁוֹבֶכָה אַחַת הִגִּיעָה לְלוֹל וְדִגְדָּגָה אֶת הַתְּרִנְגוֹל, שֶׁהִתְקַשָּׁה לְהִתְעוֹרֵר.

"אַתָּה מֵאַחַר לְקוֹם," הִיא לָחֲשָׂה לוֹ.

"קוֹקוּרִיקוּ," קָרָא הַתְּרִנְגוֹל בְּקוֹל. "אֲנִי הָרֵאשׁוֹן שֶׁמִּתְעוֹרֵר בְּכָל הַכָּפָר!" הוּא הִתְגָּאָה וְזָקַף אֶת הַכְּרִבְלֵת הָאֲדָמָה שָׁלוֹ.

"קוֹד, קוֹד, קוֹד," עָנָו לוֹ הַתְּרִנְגוֹלוֹת בְּמִקְהֵלָה. "מִי־שֶׁהוּ כָּבֵד הַתְּעוֹרֵר לְפָנָיִךְ." הִקְשִׁיב הַתְּרִנְגוֹל וְהִקְשִׁיבוּ כָּל יוֹשְׁבֵי הַלוֹל. הֵם שָׁמְעוּ מִי־שֶׁהוּ לוֹמֵד תּוֹרָה. "הָרֵב יִשְׂרָאֵלִי, הָרֵב שֶׁל כָּפַר הָרָא"ה, שׁוּב קָם לְפָנָיִךְ," הוֹדָה הַתְּרִנְגוֹל.

קרני השמש דגדגו והעירו גם את חנה'ה בת החמש. כמו בכל בקר היא התעוררה והתעננה על קולו של אבא הלומד תורה בנגון מתוק. באשר סים אבא את למודו, הוא יצא לגנה כשהוא מפזם את השיר האהוב עליו, "לולי תורתך שעשעי". חנה'ה יצאה החוצה בעקבותיו.

"איפה אבא?" היא תהתה והסתכלה על הגנה הגדולה. "אולי הוא נמצא ליד עץ התמר שממנו קטפנו לולב לסכות?"

הלכה חנה'ה אל עץ התמר. בדרך הציצו אליה לימונים צהבים מבין עלי העץ, ורימון אדם אחרון, שנותר על העץ, התהדר בכתר שלו. אבא לא היה ליד עץ התמר.

”אולי אבא נמצא ליד עץ התפוזים?” חשבה חנה־לה.

הלכה חנה־לה בין עצי הפרי הרבים שגדלו בצדו השני של הבית. עץ אבוקדו גבוה צמח ליד שיח פייטנגו נמוך. על עץ הגויבה עמדו צפרים ונקרו בפרי הבשל.
”הנה אבא!” שמחה חנה־לה.

ליד עץ התפוזים עמדו אבא ואיטה אחותה. אבא קטף תפוזים ושם אותם בסל גדול. הוא לקח תפוז אחד מהסל והניח אותו על אדן החלון הגבוה. אחר-כך הוא בחר תפוז כתם וגדול, קלף אותו ונתן את הפלחים העסיסיים לאיטה.
”אבא, גם אני רוצה תפוז. בבקשה, תן לי את התפוז שעל אדן החלון,” בקשה חנה־לה.

”התפוז הזה הוא לא בשבילנו. הפרשתי את התפוז בברכה ושמתי אותו בצד,” אמר אבא.

”אבל התפוז הזה גדל על העץ שלנו, אז למה הוא לא בשבילנו?” שאלה חנה־לה בפליאה.

”התורה מצוה אותנו להפריש חלק מהפרות שקטפנו ולתת אותם לכהנים. לנו אסור לאכל אותו,” הסביר אבא. ”את יכולה לבחר תפוז אחר מהסל.”

אָבא אָחוּז בַּצִּנּוֹר הַגָּנָה הָאָרֶץ וְהַשָּׂקָה אֶת הָעֵצִים. בִּידּוֹ הַשְּׂנִיָּה הוּא הַחֲזִיק בְּסִפֵּר קָטָן וְלָמַד מִמֶּנּוּ תוֹרָה.

“אָבא, קִלֵּף לִי אֶת הַתְּפוּז בְּבִקְשָׁה,” פָּנְתָה חוּהֶלֶּה לְאָבִיָּה.

“חוּהֶלֶּה, אָבא לומֵד תוֹרָה. בּוֹאִי נִשָּׁב עַל הַדָּשָׁא. אֲנִי אֶקְלֵף לָךְ אֶת הַתְּפוּז וְאֶסְפֵּר לָךְ סֵפֹר עַל הַגָּנָה שְׁלָנוּ,” אָמְרָה לָהּ אַחוּתָהּ.

הַסֵּתֶכְלָה חוּהֶלֶּה עַל אַחוּתָהּ הַגְּדוּלָה וְהַקְּשִׁיבָהּ.

“כְּשֶׁאֲנִי הָיִיתִי בֶּגֶן, הָיְתָה אִזְ שְׁנַת שְׁמִטָּה,” סִפְּרָה אִיטָה בְּקוֹל מְתִנָּגָן. “בְּשְׁנַת שְׁמִטָּה הָאֲדָמָה הִיא קֹדֶשׁ לַה'. הַפְּרוֹת בַּגָּנָה הֵם שֶׁל כָּלֶם, וְלִכֵּן אָבא הִפְקִיר אֶת הַגָּנָה. הוּא הִרְשָׁה לְכָל הַיְלָדִים לְהַכְנִס לַגָּנָה שְׁלָנוּ וְלִקְטֹף אֶת הַפְּרוֹת הַטְּעִימִים מִכָּל הָעֵצִים. הֵם יָכְלוּ לִקְטֹף אֶפְלוֹ פְּרוֹת מִיְּחָדִים, שֶׁהֵם אֵף פַּעַם לֹא טָעְמוּ, כִּמוֹ אֲנוּנָה וּפִיטְנָגוּ. הַיְלָדִים בֶּגֶן שְׁלִי כָּל כֹּךְ שְׁמֵחוּ. הֵם עָבְרוּ מַעַץ לַעֲץ וְקִטְפוּ בְּזִהִירוֹת. אָבא בִקֵּשׁ זֹאת מֵהֶם, כְּדֵי שֶׁהָעֲנָפִים לֹא יִשָּׁבְרוּ.”

“מָתִי תִהְיֶה עוֹד פַּעַם שְׁנַת שְׁמִטָּה?” שְׁאַלָה חוּהֶלֶּה.

“בְּשָׁנָה הַבָּאָה,” עֲנָתָה אִיטָה. “פַּעַם בְּכָל שִׁבְעַ שָׁנִים יֵשׁ לָנוּ מִצֻּוֹת שְׁמִטָּה.”

“אֲנִי אֲזַמִּין אֶת כָּל הַיְלָדִים מִהֶגֶן שְׁלִי לִקְטֹף פְּרוֹת מִהַגָּנָה שְׁלָנוּ.” אָמְרָה חוּהֶלֶּה וְחִיכָה לַעֲצָמָהּ.

חִיכָה אִיטָה וְחִידָה גַּם אָבא שְׁלָהּ, הָרַב שָׂאוּל יִשְׂרָאֵלִי.

מְשִׁלּוּחַ מְנוֹת מֵהֶרְבֵּנִית בַּת-שֶׁבַע

בְּבֹקֶר חַג הַפּוּרִים הִשְׁתַּרְךְ טוֹר אָרֶךְ שֶׁל תּוֹשְׁבֵי הַכֶּפֶר לִפְנֵי בֵיתוֹ שֶׁל הָרֵב יִשְׂרָאֵלִי.
מִלֶּכֶת אֶסְתֵּר יִפְהַפְיָה, עִם כֶּתֶר זָהָב לְרֹאשָׁהּ, הִצְטַרְפָּה אֲלֵיהֶם וּבִידָה מְשִׁלּוּחַ מְנוֹת
עֲטוּף בְּמַפִּית בֶּד.

"חֲגִית," קָרָא לְעֵבֶרָה יוֹסִי, שֶׁהָיָה מְחַפֵּשׁ לְשׁוּטֵר בְּמַדִּים כְּחָלִים, "מָה יֵשׁ בְּמְשִׁלּוּחַ
הַמְּנוֹת שְׁלָךְ?" שָׁאַל וּמִשֵּׁשׁ אוֹתוֹ בְּסִקְרָנוּת.
"הִזְהֵר! בְּמְשִׁלּוּחַ יֵשׁ גַּם בֵּיצִים מֵהִלּוּל שְׁלָנוּ," אָמְרָה חֲגִית וְהִרְחִיקָה מִמֶּנּוּ אֶת
מְשִׁלּוּחַ הַמְּנוֹת.

"למה כלם מחכים?" רטן יוסי אל העומדים בתור.
 "כל אנשי הכפר מביאים משלוח מנות למשפחת ישראל. הרבנית בת-שבע עומדת
 במרפסת ונותנת לכלם משלוח מנות עם עגיות טעימות שהיא אפתה לכבוד
 פורים," ענה לו מרדכי.
 חגית ויוסי הסתכלו בסקרנות על תחפושות הילדים ששחקו ברחוב.
 "תראה איזו תחפושת יפה," אמרה חגית והצביעה על שתי ילדות שהתחפשו לדוד
 וגלית. לילדה שהתחפשה לדוד המלך היה מקלע והילדה האחרת היתה לבושה
 בשריון קשקשים.

"זאת איטה, הבת של הרב. ראיתי היום את חנה'לה אחותה מחפשת לנח בתבה.
על כתפה היטה יונה קטנה," אמרה לה אחת השכנות שעמדה לידה. "הרב
מפתיע תמיד את הבנות שלו בתחפוזות שהוא מכין, והן בדרך כלל זוכות בפרס
בתחרות התחפוזות."

סוף-סוף הגיע תורם של יוסי וחסיה להפנס. הרבנית חכתה להם בחיוך גדול.
"איזו מלכה יפה את!" היא אמרה במאור פנים וחבקה את חסיה. "כשהייתי קטנה,
חלמתי שאהיה מלכה עשירה. את כל הפסח תכננתי לחלק לעניים," גלתה להם

הַרְבֵּנִית וְנִתְּנָה לָהֶם עוֹד סִפְרִיָּה.

"אִמָּא שְׁלִי אוֹמַרְת שֶׁהַרְבֵּנִית בַּת-שֶׁבַע דּוֹאֶגֶת לְכֻלָּם. הִיא נוֹתֶנֶת כֶּסֶף לַעֲנִיִּים,
מִזְמִינָה אוֹתָם לְבֵיתָהּ, נוֹתֶנֶת לָהֶם מַעֲדָנֵי מֶלֶךְ וְקוֹנֶה לָהֶם מִתְּנוּת," אָמַר יוֹסִי
לְחִגִּית בִּדְרֹךְ..

"אֲנִי חוֹשֶׁבֶת שֶׁהַרְבֵּנִית בַּת-שֶׁבַע הִיא קָצֵת כָּמוֹ מַלְכָּה וְקָצֵת כָּמוֹ הָאִמָּא שֶׁל כָּל
הָאֲנָשִׁים בַּכֶּפֶר..." צִחֲקָה חִגִּית וְרָצָה בְּשִׂמְחָה עִם מִשְׁלוֹחַ הַמִּנּוֹת לְבֵיתָהּ.

הַפֶּתַח מֵאִירָה בְּיוֹם הָעֲצֻמָּאוֹת

לפְנֵי הַרְבֵּה שָׁנִים לֹא הָיוּ פָּנְסִי-רְחוּב וּבִלְיָלָה הָיוּ הָרְחוּבוֹת חֲשׂוּכִים מְאֹד. בְּכָל עָרָב, עִם רֵדַת הַחֲשֶׁכָה, מָהָרוּ מֵאִיר וְחָגִי לָלֶכֶת לְבֵיתָם הַמוֹאָר.

בְּאַחַד מֵיָמֵי הָאָבִיב הַחֲמִימִים שֶׁחָקוּ כָּל יְלָדֵי הַכֶּפֶר לִיד הָרֶפֶת שֶׁל תְּנָחוּם. כְּאִשֶּׁר הֵחַל לְהַחֲשִׁיךְ, מָהָרוּ הַיְלָדִים לָשׁוּב הַבֵּיתָה. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְמֶרְכֵּז הַכֶּפֶר, הֵם הִפְתָּעוּ לִרְאוֹת אֶת רְחוּבוֹת הַכֶּפֶר מוֹאָרִים. שְׂרָשְׁרוֹת שֶׁל נֹרוֹת צְבָעוֹנִיּוֹת קִשְׁטוּ אֶת הָרְחוּבוֹת, וּבְכָל מְרֻפָּסוֹת הַבָּתִּים דָּלְקוּ הָאוֹרוֹת.

”מֵאִיר, תִּרְאֶה אֶת כָּל הַנֹּרוֹת!” קָרָא חָגִי לְאַחִיו בְּהִתְלַהֲבוֹת.

”שֵׁם, לִיד הַדָּגָלִים. גַּם כָּאן, וְגַם שָׁם... וְשָׁם...” הִצְבִּיעַ חָגִי לְכָל הַכוֹוִנִים. “כָּל-כֶּךָ הַרְבֵּה דָּגָלִים וְנֹרוֹת,” הִתְפַּעַל מֵאִיר.

”אַחַת, שְׁתֵּים, שְׁלֹשׁ,” הֵחֵלוּ הָאֲחִים לְסַפֵּר אֶת הַנֹּרוֹת בְּשְׂרָשְׁרוֹת הָאֲרָכוֹת.

”אַרְבַּע, חֲמִשׁ, שֵׁשׁ,” הִצְטָרַף אֲלֵיהֶם תְּנָחוּם הַרְפָּתוֹ, שֶׁצָּעַד בְּבָגָדִים חֲגִיגִיִּים.

”שִׁבְעַ, תִּשְׁעַ, שְׁמוֹנֶה,” הִמְנִישִׁךְ מֵאִיר הַקָּטָן מֵעַל כְּתֻפֵּיו שֶׁל סָבָא.

”שְׁמוֹנֶה, תִּשְׁעַ, עֶשְׂרִי,” צָחָקָה חָגִית שֶׁהִלְכָה עִם אָבִיהָ.

"לֹאֵן הוֹלְכִים כָּלֶם?" שָׁאֵלוּ מֵאִיר וְחִגִּי.

"לְבֵית הַכִּנְסָת, עָנָה יְהוּדָה, שֶׁהִגִּיעַ הַיָּשָׁר מִהַשָּׁדָה.

"אָבֵל הַיּוֹם לֹא שַׁבָּת, הִתְפַּלֵּא חִגִּי.

"נִכּוֹן. הַיּוֹם לֹא שַׁבָּת, אֲךָ הַיּוֹם יוֹם חַג וְשִׁמְחָה. הַיּוֹם ה' בָּאִיר. זֶהוּ יוֹם הָעֲצֻמָּאוֹת
שֶׁל מְדִינַת יִשְׂרָאֵל," אָמַר קוֹל מוֹכֵר. זֶה הָיָה אָבֵא, שֶׁצָּעֵד אֵף הוּא עִם אִמָּא לְכוּן
בֵּית הַכִּנְסָת.

"אָנּוּ הוֹלְכִים לְבֵית הַכִּנְסָת לֹמֵר הַלֵּל וּלְהִתְפַּלֵּל עִם הָרַב יִשְׂרָאֵלִי אֵת הַתְּפִלָּה
הַמִּיחָדָת, שֶׁעָרַךְ לְכָבוֹד יוֹם הָעֲצֻמָּאוֹת," אָמְרָה אִמָּא.
"זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה'..נִגִּילָה וְנִשְׁמְחָה בּוֹ... " נִשְׁמְעוּ קוֹלוֹת הַשִּׁירָה מִבֵּית הַכִּנְסָת עַד
לְמִרְחוֹק.

"כִּדְאִי שֶׁנִּזְדָּרְזוּ, שָׁלֹא נִפְסִיד אֵת תְּקִיעוֹת הַשּׁוֹפָר שֶׁל יוֹם הָעֲצֻמָּאוֹת," אָמְרוּ אָבֵא
וְאִמָּא וּמָהָרוּ לְהַכְנִס עִם יְלָדֵיהֶם לְבֵית הַכִּנְסָת.

מֵאֵז עָבְרוּ הָרַבָּה שָׁנִים. מֵאִיר וְחִגִּי גָדְלוּ וּבָגְרוּ, וַיֵּשׁ לָהֶם הָרַבָּה נִכְדִּים וְנִכְדוֹת. בְּכָל
יוֹם עֲצֻמָּאוֹת הֵם צוֹעְדִים יַחַד אִתָּם לְבֵית הַכִּנְסָת, מִתְפַּלְלִים וּמוֹדִים לָהּ, עַל הַקָּמַת
מְדִינַת יִשְׂרָאֵל בְּתִפְלָה שֶׁתִּקֵּן הַשָּׁכֵן שָׁלָהֶם - הָרַב שָׁאוּל יִשְׂרָאֵלִי.

”

מספר שבועות לפני מותו, כאשר מחלתו
תכפה עליו וכמעט הכריעה אותו, בשארית
כוחותיו הזמיננו רבנו לביתו פגישה, שהתברר
לצערנו כי היתה פגישתנו האחרונה. בפגישה
זו מסר הוא בידנו בהתרגשות גדולה שלו את
צוואתו-

שמרו על ארץ חמדה בדרך של חמדה.

בשארית כוחותיו הגופניים והנפשיים התאמץ
מאוד להעביר את המסר החשוב של המשך
גידול תלמידי חכמים ארץ ישראלים הנאמנים
ואוהבים בכל נפשם את עמם וארצם הפועלים
בדרך של חמדה - בדרכי נועם כדי להנחיל לעם
את מורשתו

“

הרב כרמל והרב ארנרייך מתוך "גאון בתורה ובמידות" של הרב ישראל שריר

הורים יקרים,

אנו שמחים עם צאתו של הספר הרב ישראלי בארץ חמדה, הרביעי בסדרת הספרים על מנהיגי הדור. הילדים הצעירים אוהבים סיפורים ואת המפגש האנושי. הם מזדהים עם הדמויות של גדולי ישראל, מכירים את קורות חייהם, לומדים ממידותיהם, מצטרפים לשיירה וממשיכים בדרכם. הרב שלמה קרליבך זצ"ל היטיב להגדיר את הקשר בין חינוך לסיפור, בהתייחסותו לחכמים שבהגדת פסח, "שהיו מספרים כל אותו הלילה". וכך הוא אומר בפשטות: "החינוך מתחיל עם סיפורים, רק עם סיפורים".

השנה כתבנו שישה סיפורים קצרים על הרב שאול ישראלי זצ"ל. הסיפורים חושפים לפנינו את אהבתו העצומה של הרב ישראלי לתורה, בבחינת "לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי" (תהילים קיט, צב). הסיפורים מפגישים אותנו עם אמונתו האיתנה, עם תכונת החלוציות שבו, ואנו לומדים על ההתפעלות שלו מעבודת האדמה ומהמצוות המתחדשות שארץ ישראל מזמנת לנו.

הסיפורים החווייתיים והאיורים המיוחדים יהיו בבחינת טעימה ראשונה המאירה לילדים את דמותו. ההתרחשויות המתוארות בסיפורים מעוררות סקרנות אצל הילדים ומאפשרות להם קרֶבָה לדמותו ורצון ללכת בדרכו. נשתדל כולנו ללמוד ולהתחנך יחד עם ילדינו לאורו של גדול ישראל, הרב ישראלי זצ"ל. יהי רצון שנזכה לשמוח בקדושת הארץ ובקדושת שביעית, ולהודות לקב"ה על התקופה הגדולה שבה אנו זוכים לחיות. יישר כח ענק לגב' רחל סלייטר על היצירה הייחודית לגני החמ"ד, ונודה גם לתמר זקס על הסיפורים היפים שכתבה. רוב תודות למכללת חמדת הדרום ולעומד בראשה, פרופסור אבי לוי, ולכל השותפים בהפקה.

שיתוף הפעולה בין מינהל החינוך הדתי לבין מכללת חמדת הדרום בהכנת התכנית הייחודית, היה מוצלח כבשנים עברו. אנו מבקשים להודות לרחל סלייטר ולתמר זקס על הכתיבה היפה.

הרב ד"ר אברהם ליפשיץ	גב' אסתר חטב	פרופ' אבי לוי
ראש המינהל לחינוך דתי	מפקחת ארצית קדם-יסודי חמ"ד	נשיא מכללת "חמדת הדרום"

הורים יקרים,

במסגרת התוכנית הרב-שנתית להחלת מורשת המנהיגות הרבנית לתלמידי החמ"ד, וכחלק מבניית הזהות הציונית דתית, בחר מינהל החמ"ד להאיר את דמותו של הרב שאול ישראלי.

"וְאֶתֶּן-לָךְ אֶרֶץ חֻמָּה נְחֹלֶת צְבִי" (נחמיה ג יט)

אסופת הסיפורים "הרב ישראלי בארץ חמדה" מתארת את דמותו של הרב שאול ישראלי. אישיותו של הרב משלבת

נועם הליכות עם נחישות, תקיפות ועמידה באתגרים

הלכתיים שעמדו לפתחה של מדינת ישראל.

ספר זה הינו הרביעי בסדרת הספרים "לאורם נלך"

לילדי החמ"ד. הספר הראשון "גן עוזיאל" האיר את

דמותו של הרב עוזיאל, הרב הראשי לישראל. בשנת

תשע"ג צעדו ילדי החמ"ד "בשיירה אל הרב צבי

יהודה" ולמדו על אהבת עם ישראל. בשנה שעברה

קראנו את "השולחן הערוך של הרב חיים דוד הלוי"

ופסענו עמו בדרך התורה המתוקה.

בשנת התשע"ה, הינה שנת שמיטה, ובה נתוודע

לדמותו של הרב שאול ישראלי, שהיה מעין "אב השמיטה". הרב ישראלי (כ"ה תמוז תרס"ט - י"ט סיון תשנ"ה)

נודע בפסיקותיו החלוציות בנושא "המצוות התלויות בארץ". מתוך כבוד לחקלאים יחס להם הרב את הביטוי "עם

שבשדות" (מושג המופיע במסכת ראש השנה) במשמעות של השתוקקות ללמוד תורה בד בבד עם עבודת האדמה.

באסופת הספורים נכיר את הרב כפוסק ה"אוחז את השור בקרניו". הוא טפל באומץ ובגילוי-לב

בנושא רגיש, שבדרך-כלל מעדיפים לא לעסוק בו. יחד עם הצד ההלכתי נחוש את הקשר האוהב

של הרב לארץ החמדה ולפירותיה.

הסיפורים המובאים מביאים את ניחוחות ארץ ישראל ואת הקשר המיוחד של הרב לרגבי אדמתה.

שני הסיפורים הראשונים הם סיפורים שאכן התרחשו. שאר הסיפורים מבוססים על קטעי

זיכרונות קצרים של משפחה, שכנים ותלמידי חכמים. לרעייתו, הרבנית בת שבע, שהייתה ידועה

בחוש ההומור שלה, הוקדש סיפור על חג פורים ובו מסופר על יכולת הקשר המיוחדת שלה עם

הבריות.

“לולי תורתך שעשועי, אז אבדתי בעניי” (תהלים קיט, קב)

המסר של אהבת התורה והרצון העז ללמוד אותה עובר כחוט השני באסופת הסיפורים. כל אלה שהכירו את הרב מעידים על כך שניצל כל רגע פנוי ללימוד תורה. האיור שנמצא על גבי כריכת הספר מאפיין את הרב - יד אחת עסוקה במלאכה, והאחרת אוחזת בספר. בני ביתו מספרים, שערב אחד הגיע לביתו לאחר יום גדוש בפעילות. בכניסתו הביתה אמר: “איני חש בטוב. מאז הבוקר לא למדתי תורה”. הרב למד ולימד כשדמות דיוקנו של אביו, הרב בנימין איזראעליט הי”ד מלווה אותו ומזכירה לו מסירות הנפש שלו ללימוד התורה. על התעקשותו בהפצת התורה, הוא נענש על ידי השלטון הסובייטי, הוגלה לסיביר ושם נפטר.

לאחר שתספרו לילדכם את הסיפורים, כדאי לשוחח על כל סיפור בנפרד וגם למצוא את החוט המקשר בין הסיפורים. נסו למצא עם הילד את הפסוק החוזר ברוב הסיפורים. כאשר ימצא הילד את הפסוק “לולי תורתך שעשועי, אז אבדתי בעניי”, אפשר לשיר איתו את השיר. (ניתן לשמיעה ב- <https://www.youtube.com/watch?v=5ioqrq0t4VE>). בתו מספרת שזה היה השיר האהוב על הרב ישראלי. את התורה כחוט מקשר חזותי נוכל למצוא באיורים של המאייר מנחם הלברשטט.

חפשו עם הילדים את ספר התורה הנמצא בכל איור לסיפור. הסבו את תשומת ליבם שספר התורה מצויר באופנים שונים - כספר תורה ספרדי, אשכנזי, כחומש, ועוד. אפשר להראות לילדים את ספרי התורה הנמצאים בביתכם ולהזכיר להם אירועים וזמנים מיוחדים שבהם הם ראו ספר תורה עשוי מקלף.

רחל סלייטר

"לאזורם נלך"

סדרת הספרים לילדי החמ"ד:

